

VERHANDELINGEN
UITGEGEVEN DOOR DE
HOLLANDSCHE
MAATSCHAPPYE

DER
WEETENSCHAPPEN,
TE
HAARLEM.

IX. DEELS III. STUK.

TE HAARLEM,
By *J. BOSCH,*

Drukker van de Hollandsche Maatschappye
der Wetenschappen, 1767.

*M.: Privilegie der Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van
Holland en Westvriesland.*

632 **BERICHT aan de MAATSCHAPPE**

WAARNEEMING (*)

OVER DEN

RHINOCEROS

O F

NEUSHOORN.

D O O R

SAMUEL GMELIN,

ARTZ te Tübingen.

Dat de waare Beoeffenaars der Natuurlyke Geschiedenis oprechte en doorzichtige Waarneemers zyn, en altoos geweest zyn, zal niemand ontkennen: deeze gaaven hun ontnoomen zynde, verdwynt het egt en onderscheiden karakter van een Natuurkundigen. Want hy moet den post beide van Geschiedkundigen en van

(*) Uit het Latyn vertaald.

van Wysgeer waarneemen , daar de Geschiedenis hem de orde , de Wysbegeerte het gebruik en de reden der dingen leert. Veele doorluchtige Voorbeelden , hier toe betrekkelyk , zoude ik kunnen bybrengen , welke die waarheid , in deeze dagen vooral bekend , zouden bevestigen ; maar ik wil niet wydloopig zyn , my alleen tot den *Rhinoceros* bepaalende , die der Menschen vernuft wonderlyk heeft gepynigt. Ik zal van dit Dier handelen , niet om een volkomen beschryving van deszelfs maakfel te geeven , maar om den twist te vereffenen , welken deszelfs Hoornen verwekt hebben : te weten , de Natuurkundigen twisten onder elkander , of 'er twee soorten van *Rhinocerossen* , dan een , gevonden worden ? Daar 'er Dieren van dit Geslacht voorkomen , enkel met één Hoorn voorzien , heeft men byna eenparig beslooten , dat 'er maar één soort was en wel éénhoornig. Doch , dewyl de Kabinetten der Natuurlyke Zeldzaamheden , somtyds tweehoornige Geraamtens vertoonden , heeft men , niet wetende wat te gevoelen , de zaak of in twyffel gelaaten , of gesteld , dat 'er waarlyk twee soorten van voorhanden waren.

Niemand , geloof ik , zal het onbekend zyn , met welk eene kracht van woorden ,

en met hoe veele dubbelzinnigheden, **KLEIN** zich in dit verschil hebbe ingemengd ; maar ik ben zeer overtuigt , dat niemand door hem hier omtrent wyzer gemaakt is.

LINNÆUS, die zich niet alleen de kennis der geheele Natuurkundige Geschiedenis, maar vooral ook de Dierkunde, aanmatigt (of toeëigent), is hier evenwel in 't onzeker, daar hy maar eens eenen tweehoornigen Kop van een *Rhinoceros* gezien heeft, waar door hy wel aanleiding gekreegen heeft, om een nieuw, doch zoo hy zelf belyd, twyffelagtig soort te stellen; zoo dat zelfs **LINNÆUS** in deezen den Liefhebberen geen genoegens schynt te geeven.

Ik zal daarom kortelyk voorstellen, het geen ons de Natuur zelve toont.

Daar is tot noch toe maar een soort van *Rhinoceros* bekend, en de *Asiatise* verschild niet van de *Afrikaanse*.

Het Dier, in jaaren toenemende, heeft altyd twee Hoornen, jonger zynde één, en gebooren wordende geen Hoorn.

Ik heb een *Rhinoceros*, uit *Afrika* aangebragt, gezien, die byna anderhalf jaar oud was, welke in *Europa* aankomende, geen
Hoor-

Hoornen had , en eenigen tyd daarna den voorsten Hoorn kreeg. Ik heb het Geraamte van eenen anderen gezien , met eenen Hoorn , en een beginsel van den agtersten. In het *Leidsche Kabinet* worden 'er drie bewaard , allen tweehoornig , zynde de voorste Hoorn altyd de grootste.

De grootte der Beenderen bewyzen , dat zy tot volwasschen Dieren behoord hebben.

Daar zyn 'er , die aan de *Asiatise* veel grooter kracht , en hooger of grooter Hoornen toeschryven , dan aan de *Afrikaanse*. Evenwel heeft men in den omtrek van de *Kaap de Goede Hoop* Dieren van dit geslagt gezien , welke drie Hoornen droegen , zoo dat het waarschyntlyker zy , dat het onderscheid , zich onder deeze Dieren opdoende , afhangt van de verscheide eigenschappen van het voedend sap , en van hunnen eenzaamen of tamen stand of levenswyze ; en als men overweegd , dat de Hoornen der Dieren niet anders zyn , dan de overtollige overblyfsels der groeiinge , zoo is het van zelf klaar , dat het geen zaak van groot gewigt is , indien het somtyds gebeurd ,
dat

dat men een volwasschen *Rhinoceros* met eenen Hoorn te zien kryge; gelyk 'er ook niets aan gelegen is, al vind men men ze driehoornig. Dat 'er zeer veele veranderingen in de Hoornen der Dieren voorvallen, bewyzen verscheide geslagten, als *Stieren*, *Bokken*, *Schape*n.

En dus heb ik, zoo ik meen, de verschillende verhalen der Schryveren met weinig omslag ontknoopt, door de gewoone Wet der Natuur, volgens de Natuur te doen opmerken.

